

Motion till riksdagen

2008/09:Fi9

av Lars Ohly m.fl. (v)

Ytterligare åtgärder mot lågkonjunkturen (väckt enligt 3 kap. 13 § riksdagsordningen med anledning av händelse av större vikt)

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Motivering	3
4	Turbulensen på de finansiella marknaderna	3
5	Regeringens passivitet	4
6	Vänsterpartiets budgetmotion – en bra grund för ytterligare åtgärder	5
7	Finanspolitiska överväganden	7
8	Vänsterpartiets stimulanspaket	9
8.1	Investeringsstöd till kommunerna	9
8.2	ROT-avdrag	10
8.3	Extra utbetalning av barnbidrag	10
8.4	Riskkapital	10
8.5	Återupprätta arbetslöshetsförsäkringen	11
8.6	Utbildning och aktiv arbetsmarknadspolitik	12
8.6.1	Utbildningsstöd för kompetensutveckling.....	12
8.6.2	Fler yrkesinriktade utbildningar	12
8.6.3	Kunskapslyft för ungdomar.....	13
8.6.4	Praktikplatser för unga	13
8.7	Ytterligare åtgärder för de finansiella marknaderna.....	14
8.8	Anslagssparandet vid universitet och högskolor	14
9	Förslag för 2008	15
10	Förslag för 2009	15

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med förslag som innebär att ett s.k. ROT-avdrag införs enligt vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen beslutar att ändra lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag med sådan innebörd att ett extra barnbidrag och ett extra studiebidrag till gymnasieungdomar kan betalas ut i december 2008.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genom en extra aktieutdelning från Vattenfall inrätta en riskkapitalfond som styrs av Innovationsbron.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättringar i arbetslöshetsförsäkringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avsätta studiestöd för kompetensutveckling.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett aktivitetsstöd för ettåriga högskolestudier.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att erbjuda utbildning i bristyrken till arbetssökande.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Kuns kapslyftet för unga.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tidigarelägga arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka antalet praktikplatser för unga med aktivitetsstöd inom ramen för jobbgaranti för ungdomar.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om SBAB.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort bankernas ensidiga rätt att säga upp lån.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen för över 900 miljoner kronor i anslagssparande från 2008 till 2009 inom utgiftsområde 16.
14. Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2008 enligt specifikationen i tabell 1.3.
15. Riksdagen anvisar ändrad fördelning av utgifter för 2008 i enlighet med specifikationen i tabell 1.4.
16. Riksdagen beslutar om ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2008 enligt specifikationen i tabell 1.5.
17. Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2009 enligt specifikationen i tabell 1.6.
18. Riksdagen anvisar ändrad fördelning av utgifter för 2009 i enlighet med specifikationen i tabell 1.7.
19. Riksdagen beslutar om ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009 enligt specifikationen i tabell 1.8.

3 Motivering

Mot bakgrund av att den ekonomiska krisen i allmänhet, och situationen på arbetsmarknaden i synnerhet, på ett påtagligt sätt har förvärrats sedan den allmänna motionstidens utgång lägger Vänsterpartiet fram denna motion med stöd av 3 kap. 13 § riksdagsordningen.

Utvecklingen på arbetsmarknaden har under hösten varit synnerligen dystert. Varslen har duggat tätt och många orter har drabbats mycket hårt. Bara under oktober månad har 19 521 personer varslats om uppsägning. Detta är den högsta siffran för en enskild månad på 15 år. Barometerindikatorn, som är Konjunkturinstitutets (KI) sammanfattande indikator för stämningsläget i den svenska ekonomin, uppvisade för oktober det lägsta värdet sedan mätningarna startade 1996.

Regeringens budgetproposition vilade på helt andra antaganden om den ekonomiska utvecklingen än vad som nu är fallet. Man räknade med en i stort sett oförändrad sysselsättning under 2009 och att arbetslösheten skulle stanna vid 6,4 % för 2009 och 6,6 % för 2010. BNP-tillväxten bedömdes till 1,3 % för nästkommande år och till 3,1 % för 2010.

Samtliga prognosmakare har gjort helt andra bedömningar under hösten. Nedan redovisas några av dessa prognoser.

- ? Konjunkturinstitutet (KI) reviderade den 29 oktober kraftigt den prognos man lade fram i augusti. KI beräknar att antalet sysselsatta fram t.o.m. 2010 kommer att minska med hela 100 000 personer och att arbetslösheten kommer att stiga till 8,4 %.
- ? Nordeas prognos den 5 november räknar med en BNP-tillväxt för 2009 på -0,5 % och Svenskt Näringsliv gick ut på DN-debatt (16/11) och varnade för att arbetslösheten kan stiga med upp till 100 000 personer under de närmaste åren.
- ? SEB:s prognos i "Nordic Outlook, nov 2008" som presenterades den 25:e november var än mer pessimistisk. SEB:s ekonomer beräknar en negativ BNP-tillväxt för nästkommande år på hela 1,3 % och arbetslösheten bedöms stiga till 9,4 %.
- ? Till sist har även regeringen blivit tvungen att revidera sina prognoser. Det gjordes i samband med presentationen av "Uppdatering av Sveriges konvergensprogram 2008". I rapporten redovisades två alternativa scenarier till de prognoser som gjordes i samband med budgetpropositionen. I både det "optimistiska" och det "pessimistiska" scenariot räknar regeringen med en kraftigt minskad sysselsättning. I det pessimistiska scenariot bedöms arbetslösheten stiga till 9,2 % fram till 2010.

4 Turbulensen på de finansiella marknaderna

Den globala finanskrisen har under hösten drabbat även Sverige. En förtroendekris, höga räntor och svårigheter att få krediter har varit utmärkande drag.

Fel! Okänt namn på

För att få i gång kreditmarknaden har regeringen under hösten lagt fram tre propositioner, ”Utvidgning av insättningsgarantin” (prop. 2008/09:49), ”Stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet” (prop. 2008/09:61) och ”Överlåtelse av aktier i Venantius AB till AB Svensk Exportkredit samt åtgärder för förstärkt utlåning från AB Svensk Exportkredit och Almi Företagspartner AB” (prop. 2008/09:73). Förslagen i dessa propositioner har många förtjänster och Vänsterpartiet stödjer merparten av dessa, även om vi har vissa invändningar vad gäller delar av utformningen av förslagen. Vi har motionerat på de två sistnämnda propositionerna och lämnat förslag på ytterligare åtgärder i syfte att stabilisera de finansiella marknaderna och få i gång kapitalförsörjningen. Några av dessa förslag tar vi upp även i denna motion.

5 Regeringens passivitet

På grund av finanskrisen var regeringens budgetproposition för 2009 i praktiken överspelad redan när den lades på riksdagens bord i slutet av september. Som framgår av redogörelsen ovan har ekonomin i allmänhet och arbetsmarknaden i synnerhet därefter bara fortsatt att utvecklas till det sämre. Svenskt Näringsliv, Konjunkturinstitutet, Lars Calmfors, fackföreningsrörelsen, Erik Åsbrink, borgerliga ledarsidor – ja snart sagt ”alla” har efterlyst och närmast vädjat att regeringen ska lägga fram ett stimulanspaket för att få fart på ekonomin. Ändå gör regeringen ingenting.

Dåvarande statsminister Carl Bildt myntade en gång begreppet ”den enda vägens politik”. Det är lite oklart vad Carl Bildt avsåg, mer än att ett dödsdömt, långdraget och synnerligen kostsamt kronförsvaret som resulterade i att lågkonjunkturen i början av 1990-talet förvandlades till en fullskalig recession med raserade statsfinanser och massarbetslöshet som följd.

Carl Bildts ”den enda vägens politik” tycks numera ha fått sin efterföljare i Anders Borgs ”den enda vägens politik”. När det gäller den ekonomiska politiken har regeringen satsat allt på ett kort: Stora skattesänkningar för dem som redan har arbete via det s.k. jobbskatteavdraget, där två tredjedelar av skattesänkningarna går till den tredjedel som har de högsta inkomsterna. Genom sänkta ersättningsnivåer i a-kassan och sjukförsäkringen och hårdare krav på de arbetslösa och sjukskrivna sätter man press på de lägsta lönerna nedåt. Parallellt med detta minskar regeringen de arbetslösas möjligheter till förkovran genom att man drar ned på antalet platser inom högskolan, arbetsmarknadsutbildningen och den kommunala vuxenutbildningen. Allt i syfte att pressa fram låglönejobb och tvinga de arbetslösa att ta dessa.

Förvisso kan man säga att sannolikheten för att regeringens målsättning att pressa fram låglönejobb nu ökar i och med att antalet sökande per ledigt jobb nu ytterligare ökar till följd av den stigande arbetslösheten. Men strategin att inte ingripa mot utslagningen av tiotusentals arbetstillfällen riskerar samtidigt att skapa även för regeringen oönskade effekter: en fördjupad kris på grund av

stort efterfrågebortfall som i sig genererar ytterligare utslagning av arbetstillfällena och företagen.

Högeralliansen *talat* ofta om att man säger sig värna verksamheterna inom kommunsektorn, dvs. sjukvården, skolan och barn- och äldreomsorgen. Ändå valde den att inte ens värdesäkra de generella statsbidragen för 2009, en utgift som motsvarar ca 2,9 miljarder kronor. Detta samtidigt som den sänkt skatterna med över 100 miljarder kronor. Effekterna av denna politik börjar nu bli alltför tydliga. Många kommuner och landsting har börjat varsla folk om uppsägning, vilket förutom att leda till försämrad service också förstärker lågkonjunkturen.

Regeringen har varit snabb och visat handlingskraft i sina försök att stabilisera finansmarknaderna. Men att lägga fram förslag i syfte att stabilisera de finansiella marknaderna är en sak – vad som nu behövs är ett kraftfullt stimulanspaket för att öka efterfrågan i ekonomin, se till så att de arbetslösa ges möjligheter till förkovran genom olika typer av utbildningar och arbetsmarknadspolitiska program. Vidare behöver kommunerna tillföras resurser så att de inte tvingas säga upp folk, vilket ytterligare skulle fördjupa lågkonjunkturen. Därtill behövs det ytterligare åtgärder för att öka företagens möjligheter till krediter.

Kontrasten mellan å ena sidan regeringens snabbhet och handlingskraft för att stödja de finansiella marknaderna samt även vissa enskilda institut med betydande medel, samt å andra sidan dess totala passivitet, och som det nästan förefaller likgiltighet, inför att vidta åtgärder för att motverka den snabbt stigande arbetslösheten, är slående.

6 Vänsterpartiets budgetmotion – en bra grund för ytterligare åtgärder

Vi kan konstatera att mycket av det som nu efterfrågas återfinns i vår budgetmotion. I budgeten föreslås en särskild bostadsfond. Vi avsätter 10 miljarder kronor per år under en tioårsperiod till denna fond för nybyggnation och renovering. Målet är att bygga minst 40 000 bostäder varje år under en tioårsperiod. Vidare har vi en särskild investeringsbudget för infrastrukturinvesteringar. För 2010 och framåt satsar vi nästan 16 miljarder per år för järnvägsinvesteringar. Därtill anvisar vi 6–7 miljarder per år till banunderhåll för att minska tågförseningarna. Vi anslår också närmare 1 % av BNP till en rad åtgärder för att minska klimatpåverkan. I det ingår utbyggnaden av järnvägen och banunderhållet, men vi föreslår också en rad andra åtgärder som stöd för energieffektiviseringar och stöd till kommunernas klimatinvesteringsprogram, och vi inrättar en särskild miljöteknikfond m.m.

Inom närings- och företagspolitiken föreslår vi en rad åtgärder för att förbättra näringslivsklimatet i syfte att skapa fler jobb. Nedan presenteras några av dessa:

Fel! Okänt namn på

Slopad sjuklönekostnad för företag med upp till tio anställda. Vi sänker arbetsgivaravgiften för den första som anställs i s.k. soloföretag. Vi underlättar för forskning och utveckling genom att införa en skattereduktion för små och medelstora företag. Vidare föreslår vi en utökning av det exportfrämjande stödet. Stödet ska framför allt omfatta små och medelstora företag och främst inriktas på att öka exporten till nya marknader.

Ett centralt inslag för att stå väl rustade när konjunkturen vänder nedåt är att ha en generös och stabil arbetslöshetsförsäkring som omfattar så många som möjligt. En väl utformad arbetslöshetsförsäkring är ett typexempel på vad ekonomer kallar för en automatisk stabilisator, i och med att de som förlorar sina jobb och som är med i a-kassan ändå har möjlighet att behålla en stor del av sin köpkraft, vilket håller uppe efterfrågan i ekonomin även när arbetslösheten ökar. I och med regeringens försämringar av arbetslöshetsförsäkringen och chockhöjningarna av kostnaderna för att vara med i facket och a-kassan har ca 500 000 personer lämnat a-kassan sedan den borgerliga regeringen tillträdde. Förutom de personliga tragedier som drabbar dem som blir av med sina jobb och står utanför a-kassan medför regeringens politik att lågkonjunkturen förvärras till följd av drastiskt minskad köpkraft för de grupper som har det sämst ställt ekonomiskt. En bra arbetslöshetsförsäkring är därför ett centralt inslag i en ansvarsfull ekonomisk politik.

En hög generell utbildningsnivå och aktiv arbetsmarknadspolitik är omistliga delar i den svenska modellen, där strävan är att öka produktiviteten och kvaliteten i arbetslivet genom att bejaka strukturomvandling. Till skillnad från regeringen vill Vänsterpartiet fortsätta att bygga vidare på och förbättra denna modell där staten tar sin del av ansvaret för ett väl fungerande, utvecklande och demokratiskt arbetsliv. I vår budgetmotion avsätter vi därför betydande resurser till erkänt effektiva arbetsmarknadsprogram som anställningsstöden och arbetsmarknadsutbildningarna. Men situationen på arbetsmarknaden försämras nu i sådan rask takt att vi i denna motion anslår medel för utökade insatser.

För Vänsterpartiet är kvaliteten inom välfärdssektorn av fundamental betydelse. Jämfört med samtliga riksdagspartier avsatte vi i vår budgetmotion i särklass mest resurser till kommunsektorn. Vi värdesäkrade statsbidragen för samtliga år 2009–2011, vi avsatte resurser till ett viktat statsbidrag för att öka lönerna i kvinnodominerade yrkesgrupper och inte minst införde vi ett särskilt sysselsättningsstöd till de kommuner som nyanställer. Sammantaget tillförde vi kommunsektorn en real nivåförstärkning av kommunernas resurser med minst 9,4 miljarder kronor för 2009, 17,6 miljarder kronor för 2010 och 28,6 miljarder kronor för 2011.

Vänsterpartiets budgetmotion lägger således en mycket god grund för kommunsektorns utveckling. Men med det konjunkurläge som nu råder och med den politik som regeringen för ser vi ett behov av att snabbt komma i gång med sådana offentliga investeringar som kommunerna ombesörjer. Vänsterpartiet föreslår därför att staten går in med ett särskilt investeringsstöd till kommunsektorn. Vi utvecklar förslaget nedan under avsnittet ”Investeringsstöd till kommunerna”.

7 Finanspolitiska överväganden

När vi i Vänsterpartiet presenterade vår budget den 7 oktober sade vi att det nu var dags för aktiv konjunkturpolitik för att möta den redan då påtagliga konjunkturedgången. Vår budgetmotion innehöll en rad stora satsningar för ökad sysselsättning och stärkt konkurrenskraft. Men den svenska ekonomin har förvärrats så påtagligt under hösten att vi inser att vi behöver vidta ytterligare åtgärder för att stimulera ekonomin och vända den nedåtgående trenden på arbetsmarknaden.

I vårt budgetalternativ från i höstas hade vi ett överskott avseende den offentliga sektorns finansiella sparande på 1,0 % av BNP. Vi konstaterade att med tanke på den tydliga konjunkturavmattning som redan då förelåg var vårt sparande egentligen i högsta laget. Men vi fann samtidigt att det vid denna tidpunkt var svårt att förutse vilka effekter den då akuta finanskrisen skulle få på den reala ekonomin, varpå vi tyckte att det var klokt att reservera ett visst budgetutrymme som "säkerhetsmarginal". Det står nu helt klart att den initialt amerikanska finanskrisen har utvecklats till en global finanskris med mycket stora återverkningar på den reala ekonomin.

Den fördjupade lågkonjunkturen påverkar naturligtvis vårt finansiella sparande för 2009 (och framåt) i det budgetalternativ vi lade fram tidigare i höst. Skatteinkomsterna minskar och utgifterna för a-kassan m.m. ökar. Detsamma gäller naturligtvis för regeringens budget och övriga oppositionspartiernas budgetmotioner. I "Uppdatering av Sveriges konvergensprogram 2008" redogör regeringen för två nya alternativa makroekonomiska prognoser, benämnda alt. 1 *Fördjupad finansiell kris* och alt. 2 *Fördjupad och utdragen finansiell kris*. Prognoserna bygger på, såvitt man kan utläsa, oförändrad finanspolitik.

Exakt hur den nya makrobilden slår på vårt existerande budgetförslag är omöjligt att säga med mindre än att vi har ett helt nytt budgetförslag från regeringens sida att utgå ifrån. Rent statistiskt påverkas det finansiella sparandet i vår budgetmotion mer negativt till följd av det försämrade konjunkturläget än i regeringens budgetproposition, bl.a. på grund av att vi har högre ersättningsnivåer i a-kassan än regeringen.

Men, med en mer dynamisk och verklighetstrogen analys, påverkas det finansiella sparandet i vår budgetmotion mindre jämfört med regeringens budget. En rad faktorer bidrar till detta: Vi har mer av direkta jobbsatsningar, inte minst i form av vårt riktade sysselsättningsstöd till kommunsektorn, vi har betydligt större offentliga investeringar i infrastruktur och bostäder, vi har starkare automatiska stabilisatorer, exempelvis i form av en högre a-kassa och högre bostadsbidrag, och de mest utsatta i samhället har det ekonomiskt bättre i och med att vår fördelningspolitik skiljer sig markant från regeringens. Sammantaget innebär detta att efterfrågan i ekonomin hålls uppe på ett bättre sätt i vårt budgetalternativ, vilket motverkar lågkonjunkturen.

Men då vi inte har någon möjlighet att göra några mer exakta beräkningar antar vi att den förändrade makroekonomiska bilden påverkar det finansiella sparandet i vårt budgetalternativ på samma sätt som regeringens budget. I den förstnämnda av ovan nämnda nya makroekonomiska prognoser från regering-

Fel! Okänt namn på

en, som är den mer optimistiska, försvagas de offentliga finanserna med 0,9 % av BNP för 2009, medan i den sistnämnda, mer pessimistiska, prognosen försvagas de offentliga finanserna med 1,5 % av BNP. Medelvärde avseende den fördjupade lågkonjunkturs effekter på de offentliga finanserna i regeringens nya prognoser blir då -1,2 % av BNP.

Schematiskt kan vi då göra följande uppställning för att tydliggöra dels vilken finanspolitisk grund, grovt räknat, Vänsterpartiets existerande budgetalternativ vilar på, dels en grov beräkning av vårt finansiella sparande inklusive de ytterligare finanspolitiska stimulanser som vi föreslår i denna motion.

Tabell 1.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande, Vänsterpartiet 2009, % av BNP

	2009
V budgetmotion	1,0
V budgetmotion + ny makro	-0,2
V budget + ny makro + förslaget stimulanspaket (16,3 mdkr)	-0,7

En grov beräkning utifrån regeringens nya makroekonomiska prognoser ger alltså vid handen att Vänsterpartiets budgetalternativ för 2009, efter de stimulansåtgärder vi föreslår i denna motion, hamnar på ett finansiellt sparande på ca -0,7 % av BNP. Vänsterpartiets budgetalternativ har gått med stora överskott under såväl 2007 som 2008. Det har varit naturligt eftersom konjunkturläget under merparten av dessa år varit relativt hyggligt och eftersom vi värnar starka offentliga finanser. På samma sätt är det rimligt att under 2009, med den djupa lågkonjunktur vi nu har, underbalansera de offentliga finanserna. Mot bakgrund av att Vänsterpartiet ofta, helt utan saklig grund, utmålas som ett parti som "tar lätt på de offentliga finanserna" tillåter vi oss att konstatera att många företrädare i den senaste tidens debatt förordat en betydligt mer expansiv finanspolitik än den som nu Vänsterpartiet lägger fram.

Men då osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen alltjämt är mycket stor är Vänsterpartiet berett att återkomma till riksdagen med förslag till nya åtgärder eller stimulanser om vi så finner det motiverat.

8 Vänsterpartiets stimulanspaket

Tabell 1.2 Stimulanspaket

Differens i förhållande till v budgetmotion, mnkr		
Förslag	2008	2009
Extra utdelning från Vattenfall	-5 000	
Ny riskkapitalfond	5 000	
Extra utbetalning av barn- och studiebidrag	2 100	
ROT-avdrag från 1 december 2008	300	3 000
Investeringsstöd till kommunerna		8 000
A-kassan återupprättad redan 1 januari 2009		3 300
Universitet och högskolor behåller anslagssparande		900
Extraordinära insatser för vidareutbildning		600
Kunskapslyft för unga		300
Fler KY-platser		250
Summa	2 400	16 350

8.1 Investeringsstöd till kommunerna

Vänsterpartiet har som enda parti föreslagit att de generella statsbidragen ska skrivas upp med 4,5 %. Vi menar att det är helt nödvändigt att de generella statsbidragen räknas upp utifrån pris- och löneutvecklingen, oavsett konjunkturläget. I den rådande lågkonjunkturen krävs det insatser utöver det vanliga för att kommunsektorn inte ska bidra till att förvärra lågkonjunkturen. Det finns en risk att investeringar inte blir av eller skjuts på framtiden, när de tvärtom skulle behöva tidigareläggas för att hålla i gång ekonomin och skapa arbetstillfällen.

Under perioden 2002–2006 uppgick kommunernas och landstingens totala investeringsutgifter till drygt 167 miljarder kronor. Förutom investeringar i byggnader, t.ex. skolor och sjukhus, investerar kommuner och landsting även i infrastrukturen för el, vatten, fjärrvärme, vägar och bostäder.

Vänsterpartiet föreslår nu att ett konjunkturrellt investeringsstöd införs under 2009. Vi avsätter därför 8 miljarder kronor som medfinansiering till kommunsektorn. Stödet kan som mest uppgå till 20 % av investeringskostnaden och ska omfatta en investering som tidigareläggs eller annars riskerar att bli uppskjuten. Vi menar att investeringsstödet särskilt ska gynna ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning samt miljö- och energiefektiviseringar. Det underlättar för kommunsektorn att nå målet om ”enkelt avhjälpta hinder” 2010, dvs. öka tillgängligheten.

Bygginvesteringar för 8 miljarder kronor skulle skapa i storleksordningen 9 000 arbetstillfällen. I det här fallet handlar det dessutom om att undvika en risk för att kommunerna skjuter på sina investeringar när de ser skatteinkomsterna sjunka. Det skulle betyda att kommunerna förvärrar krisen genom ett procykliskt agerande. För att hindra det behövs ett tydligt incitament att sna-

Fel! Okänt namn på

rare tidigarelägga byggprojekt, och det är därför vi föreslår det här tillfälliga investeringsstödet.

Förutom detta menar vi att regeringen ska undersöka möjligheterna att via Riksgälden ordna en kreditfacilitet för kommunsektorn. Utlåningen bör ske till statslåneränta. Det skulle avlasta banksektorn och även möjliggöra för de kommuner som i dag nekas lån via bankerna att få sina behövliga krediter.

8.2 ROT-avdrag

Antalet varsel inom byggsektorn har tredubblats på ett år, enligt Arbetsförmedlingens statistik. För att hindra att utvecklingen i branschen fortsätter i samma riktning och samtidigt stimulera till underhåll av bostäder föreslår Vänsterpartiet att ett nytt ROT-avdrag införs. Åtgärden är tidsbegränsad och gäller under perioden den 1 december 2008–31 december 2009. Förra gången ROT-avdrag infördes (prop. 2003/04:163) användes följande gränser för avdraget. De tjänar som utgångspunkt även för det här förslaget. Skattereduktion medges med 30 % av kostnaden för byggtjänster. För småhus kan skattereduktionen uppgå till högst 10 500 kr, för en privatbostadsrätt till högst 5 000 kr och för ett hyreshus kan skattereduktionen uppgå till 20 000 kr. ROT-avdrag som syftar till miljöförbättrande åtgärder och energieffektivisering bör premieras särskilt. Åtgärden beräknas kosta 3 miljarder kronor. Det som här anförs om ROT-avdrag bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.3 Extra utbetalning av barnbidrag

För att stärka köpkraften hos barnfamiljerna vill Vänsterpartiet göra en extra utbetalning av barnbidrag redan under innevarande år. Det innebär att alla barnfamiljer får 1 050 kr extra per barn. Förslaget omfattar även studiebidraget till gymnasieungdomar och kostar totalt 2,1 miljarder kronor. De barnfamiljer som vid utbetalningen omfattas av att ekonomiskt bistånd bör också kunna ta del av barnbidragsutbetalningen, utan att det ekonomiska biståndet minskas. En åtgärd för att komma till rätta med detta är att barnbidraget undantas som beräkningsgrund för det ekonomiska biståndet. Mot bakgrund av ovanstående bör regeringen återkomma med förslag på utbetalning av barnbidrag i enlighet med vad som anförs i motionen.

8.4 Riskkapital

För att skapa en hållbar tillväxt och fler jobb är tillgången till kapital av central betydelse. Många gånger är det en av de främsta förutsättningarna för att ett företag ska kunna växa. Historiskt har staten varit en viktig, i många fall helt dominerande risktagare i blivande framtidsbranscher genom myndigheter och statliga företag i form av teknikutvecklare och kvalificerade beställare.

De har därigenom medverkat till uppbyggnaden av dagens näringsliv. Givna exempel är samverkan mellan Ericsson och Televerket, SJ:s betydelse för Asea, eller den roll som Vattenfall har haft för teknisk och industriell utveckling. Det är viktigt att Sverige, som ett litet land, även i framtiden kan vara med och utveckla ny teknik inom centrala tillväxtområden, inte minst inom energi- och miljöområdet.

I finanskrisens spår har företagens möjligheter att få tillgång till kapital kraftigt försämrats. Det är ett allvarligt hot mot att utveckla nya idéer, bärkraftiga företag och nya jobb. I ett läge där kapitalmarknaden inte längre fungerar eller vill ta sitt ansvar måste staten gripa in. Såd finansiering innebär att någon träder in med kapital och kompetens i det allra första skedet av en företagsstart när det ännu inte går att se om det finns säkra vinster att göra. När IT-bubblan sprack i början av 2000-talet försvann det privata såddkapitalet mer eller mindre över en natt. Denna erfarenhet samt tidigare erfarenheter av samma karaktär visar tydligt på att staten har en viktig uppgift att fylla för att säkra långsiktig finansiering. Vänsterpartiet föreslår att en riskkapitalfond bildas genom en extra utdelning från Vattenfall på 5 mdr. Fonden ska administreras och styras av Innovationsbron. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.5 Återupprätta arbetslöshetsförsäkringen

För att rädda jobb, förhindra utslagning och stimulera efterfrågan är det viktigare än någonsin att satsa på en trygg arbetslöshetsförsäkring. Vänsterpartiet föreslår i motion 2008/09:Fi271 Valfärdsinvesteringar för framtiden, med anledning av budgetpropositionen, en rad förbättringar av arbetslöshetsförsäkringen. Vid sidan av regelförändringar som underlättar för inträde och kvalifikation för ersättning föreslår vi följande: Den högsta dagpenningen höjs från 680 kr per dag till 916 kr per dag och ersättningsnivån till 80 % för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd under hela ersättningsperioden. Det skulle innebära att alla löntagare med inkomster upp till 25 200 kr per månad får 80 % av sin tidigare inkomst vid arbetslöshet. Dessutom föreslår vi höjt grundbelopp, två karensdagar färre och att möjligheten för deltidsarbetslösa att stämpla i 300 dagar återinförs. Vi sänker också egenavgiften kraftigt och återinför avdragsrätten för medlemskap i a-kassa och facklig organisation. Den ungefärliga kostnaden för medlemskap i en a-kassa landar med vårt förslag på 60–70 kr i månaden. Sänkningen av egenavgiften är budgeterad från den 1 januari 2009, medan övriga förändringar beräknats från och med halvårsskiftet 2009.

Med anledning av den akuta situation de omfattande varslen orsakat tidigarelägger vi nu ovan nämnda förändringar från den 1 juli 2009 till den 1 januari 2009. Det medför ökade kostnader med ca 4 600 miljoner kronor jämfört med vårt tidigare budgetalternativ. Av de pengarna skulle ca 1 300 miljoner kronor bli skatteinkomster till kommunerna, och vi reglerar den summan genom anslaget Kommunalekonomisk utjämning. Förslaget skulle dessutom förstärka ålderspensionssystemet med ca 600 miljoner, men vi har inte bok-

Fel! Okänt namn på

fört den effekten. Riksdagen bör förbättra arbetslöshetsförsäkringen i enlighet med vad som anförs i motionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.6 Utbildning och aktiv arbetsmarknadspolitik

8.6.1 Utbildningsstöd för kompetensutveckling

För att förhindra varsel och uppsägningar bör staten erbjuda ekonomiskt stöd till fortbildning av anställda i branscher med tillfälligt sviktande orderingång. I enlighet med vad IF Metall har föreslagit bör de anställda som under en period inte behövs i produktionen beviljas studieleidighet och de lokala parterna komma överens om vilken typ av studier som är lämpliga. Efter genomgångna studier återgår de anställda till sitt jobb. Företaget finansierar utbildningen och staten står för ersättning till de studerande i enlighet med ersättningen från a-kassan. Eventuell ersättning utöver a-kassenivå är en förhandlingsfråga mellan parterna.

Vi antar att utbildningarna har en genomsnittlig längd på sex veckor och att 25 000 personer omfattas i ett första skede. Det ger en utgift för staten på ca 600 miljoner kronor i utbildningsersättning. Vi budgeterar för de utgifterna genom ett nytt anslag på utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Regeringen bör avsätta medel för studiestöd för kompetensutveckling i enlighet med vad som ovan anförs. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.6.2 Fler yrkesinriktade utbildningar

KY-utbildningarna är flexibla, lokalt och regionalt förankrade och ska svara mot aktuella behov av arbetskraft. Vi har tidigare föreslagit 625 fler KY-platser 2009 och föreslår nu ytterligare 2 500 platser, dvs. totalt 3 125 platser. Den totala kostnaden för denna expansion är 244 miljoner kronor varav kostnader för studiemedel inklusive pensionsavgifter är 96,5 miljoner kronor.

Vi ser också behov av att återinföra möjligheten att erhålla aktivitetsstöd för att genomgå en högskoleutbildning på upp till ett år om det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Antalet platser i ett sådant program bör anpassas till arbetsmarknadens behov. Mot bakgrund av det som anförs bör regeringen införa ett nytt arbetsmarknadspolitiskt program där aktivitetsstöd kan erbjudas för ettåriga högskolestudier. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare vill vi understryka betydelsen av att tidigarelägga de arbetsmarknadspolitiska insatserna. Regeringen borde omprioritera insatserna så att mer fokus läggs på tidiga åtgärder i stället för att låsa alla resurser till olika former av garantier och åtgärder för långtidsarbetslösa. Trots den vikande konjunkturen finns det fortfarande bristyrken. Småföretagarbarometern anger att det största tillväxthindret för små företag är brist på kvalificerad arbetskraft. I vår budgetmotion för 2009 avsätter vi medel för 16 000 fler platser i arbetsmarknadsutbildningar jämfört med regeringens förslag. För att så snabbt som möjligt kunna matcha arbetsökande mot de behov som finns på arbetsmarknaden

krävs att dessa utbildningar kan erbjudas i ett tidigt skede av arbetslösheten. Mot bakgrund av det som anförs bör regeringen ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att snabbt erbjuda utbildning i bristyrken till arbets sökande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.6.3 Kunskapslyft för ungdomar

Enligt Arbetsförmedlingens prognos för 2009 kommer arbetslösheten framför allt att stiga bland ungdomar och utrikes födda som är på väg in på arbetsmarknaden. Många unga kommer också att bli arbetslösa när deras visstidsanställningar inte förlängs. De unga som löper allra störst risk att bli långvarigt arbetslösa och som har särskilt svårt att hitta ett jobb är de som inte klarat gymnasiet.

Arbetsförmedlingen understryker i sitt budgetunderlag för 2009–2011 det tydliga sambandet mellan utbildningsnivå och ställning på arbetsmarknaden. Enligt AF finns det 700 000 arbetsföra personer med enbart grundskoleutbildning, och under 2007 var 157 000 (var femte) av dessa någon gång arbetslös. Tyvärr finns det en rad faktorer som talar för att de arbetslösa med kort utbildning kommer att öka. Mer än var femte elev lämnar grundskolan utan slutbetyg, och bland utrikesfödda är andelen 35 %. Enligt Arbetsförmedlingen beräknas 120 000 ungdomar att lämna gymnasieskolan 2008–2011 utan fullständiga betyg. Det finns således stora utbildningsbehov bland de ungdomskullar som kommer ut på arbetsmarknaden de närmaste åren.

Vänsterpartiet har avsatt 300 miljoner kronor per år i två år för en särskild utbildningssatsning för långtidsarbetslösa unga som saknar gymnasieutbildning. Med anledning av den senaste tidens utveckling på arbetsmarknaden så föreslår vi att antalet platser fördubblas, från 2 000 platser till 4 000 platser 2009. Vi avsätter därför ytterligare 300 miljoner kronor 2009 till Kunskapslyft för unga under anslaget Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader. Med anledning av det som anförs bör regeringen avsätta resurser för Kunskapslyft för unga i enlighet med vad som anförs i motionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi vill även betona den ökade betydelsen av tidiga insatser när det gäller unga. Arbetsförmedlingen vill inte vänta fem sex månader med att erbjuda insatser för arbetslösa ungdomar. De vill kunna erbjuda praktik eller utbildning inom 14 dagar. Med anledning av utvecklingen på arbetsmarknaden bör regeringen ge Arbetsförmedlingen möjlighet att erbjuda ungdomar arbetsmarknadspolitiska åtgärder, inklusive den ovan nämnda utbildningsinsatsen, i ett tidigt skede när det är motiverat. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.6.4 Praktikplatser för unga

I lågkonjunktur riskerar framför allt unga utan arbetslivserfarenhet att fastna i långvarig arbetslöshet och stå illa rustade att ta jobb när konjunkturen vänder. Vi ser därför ett ökat behov av praktikplatser för unga under den närmaste perioden. Regeringen bör ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att komma överens med kommuner, landsting och ideella organisationer om att öka antalet

Fel! Okänt namn på

praktikplatser för unga med aktivitetsstöd inom ramen för jobbgaranti för ungdomar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.7 Ytterligare åtgärder för de finansiella marknaderna

Som nämnts ovan har regeringen vidtagit en rad åtgärder under hösten för att stärka förtroenden på de finansiella marknaderna och i syfte att få ned räntorna och underlätta kapitalförsörjningen. Dessa åtgärder har många förtjänster och Vänsterpartiet stödjer merparten av dessa, även om vi har vissa invändningar vad gäller delar av utformningen av förslagen. Men även om åtgärderna har haft viss effekt, ligger räntorna fortfarande på oacceptabelt höga nivåer. Regeringen bör, såsom företrädare för statens ägande i SBAB, sätta press på de övriga aktörerna på bolånemarknaden genom att sänka bolåneräntorna. Enligt en del bedömare försämras SBAB:s upplåningsvillkor av den osäkerhet som råder kring en eventuell utförsäljning. Denna osäkerhet skulle regeringen snabbt kunna sätta stopp för genom att avbryta försäljningsplanerna och i stället betona vikten av statligt ägande inom den finansiella sektorn i allmänhet och i SBAB i synnerhet. Det som här anförs om SBAB bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi återupprepar också det krav vi tidigare ställt i vår motion 2008/09:Fi4 avseende bankernas ensidiga rätt att säga upp ingångna avtal vilket bör tas bort. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.8 Anslagssparandet vid universitet och högskolor

Universitet och högskolor har under 2008 ett anslagssparande på grund av att antalet studenter är lägre än budgeterat. Sammantaget visade Högskoleverkets prognos i september att omkring 1,1 miljard kronor av anslagen inte kommer att användas 2008. En del av dessa anslagsmedel kan användas kommande år men möjligheterna att spara outnyttjade medel är begränsat till 10 % av takbeloppet. Eftersom flertalet lärosäten redan har uppnått denna gräns kommer närmare 900 miljoner kronor inte att få användas vare sig 2008 eller senare utan återförs till statsbudgeten. Vi menar att detta anslagssparande bör kunna behållas av högskolorna eller möjligen också omfördelas mellan högskolor och användas under 2009. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Pengarna behöver inte enbart användas till studieplatser utan skulle kunna gå till insatser för att rekrytera fler studenter – särskilt ur grupper som är underrepresenterade vid högskolan. Exempel på sådana insatser skulle kunna vara förstärkning av validering och studie- och yrkesvägledning, utveckling av fler alternativa antagnings- och urvalsmetoder samt en förbättrad introduktion för nyttkomna studenter.

9 Förslag för 2008

Samtliga förslag i den här motionen är redovisade i förhållande till den budgetmotion Vänsterpartiet presenterade i samband med budgetpropositionen för 2009. Följande förändringar föreslås i denna motion för 2008.

Tabell 1.3 Förändringar av utgiftsramar 2008

Utg.omr.		Förändring
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	1 960
15	Studiestöd	140
24	Energi	5 000

Inom ramen för dessa förändrade utgiftsramar föreslår vi följande fördelning av utgifter på anslag:

Tabell 1.4 Förändringar av utgifter 2008

Utg.omr.	Anslag	Förändring
12	1:1 Allmänna barnbidrag	1 960
15	1:1 Studiehjälp m.m.	140
24	Nytt anslag Riskkapitalfond för miljöteknik	5 000

Vi föreslår följande förändringar av beräkningarna av statsbudgetens inkomster:

Tabell 1.5 Förändringar av statsbudgetens inkomster 2008

Inkomsttyp	Förändring
2411 Inkomster av statens aktier (extra aktieutdelning från Vattenfall)	5 000
Nytt anslag ROT-avdrag	-300

10 Förslag för 2009

Som nämndens ovan är samtliga förslag i den här motionen redovisade i förhållande till den budgetmotion Vänsterpartiet presenterade i samband med budgetpropositionen för 2009. Följande förändringar föreslås i denna motion för 2009.

Tabell 1.6 Förändringar av utgiftsramar 2009

Utg.omr.		Förändring
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	4 900
15	Studiestöd	100
16	Utbildning och universitetsforskning	150
19	Regional tillväxt	600
25	Allmänna bidrag till kommuner	6 700
	Minskning av anslagsbehållningar	900

Fel! Okänt namn på

Inom ramen för dessa förändrade utgiftsramar föreslår vi följande fördelning av utgifter på anslag:

Tabell 1.7 Förändringar av utgifter 2009

Utg. omr.	Anslag		Förändring
14	1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	4 600
14	1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	300
15	1:2	Studiemedel	100
16	1:17	Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	150
19	Nytt anslag	Extraordinära insatser för vidareutbildning	600
25	1:1	Kommunalekonomisk utjämning	-1 300
25	Nytt anslag	Investeringsstöd till kommunerna	8 000
		Minskning av anslagsbehållningar	900

Vi föreslår följande förändringar av beräkningarna av statsbudgetens inkomster:

Tabell 1.8 Förändringar av statsbudgetens inkomster 2009

Inkomsttyp		Förändring
Ny	ROT-avdrag	-3 000

Stockholm den 26 november 2008

Lars Ohly (v)

Marianne Berg (v)

Hans Linde (v)

Gunilla Wahlén (v)

Josefin Brink (v)

Ulla Andersson (v)

Jacob Johnson (v)

Elina Linna (v)

Alice Åström (v)

Marie Engström (v)